

5. Соловьев В.И. Составление и редактирование рефератов : Вопросы теории и практики / В. И. Соловьев // Жанры информационной литературы. Обзор. Реферат / Гречихин А. А., Здоров И. Г., Соловьев В. И. — М. : Книга, 1983. — С. 199—320.

6. Шевченко В.Е. Вимоги до оформлення наукових і науково-популярних видань / В.Е. Шевченко // Вісник : Збірник наукових статей Київського міжнародного університету. Журналістика. Медіалінгвістика. Кіномистецтво. — Вип. 2. — К. : КиМУ, 2003. — С. 81—114.

Наєнко Г.М., к.філол.н., докт.

НАУКОВА МЕТАМОВА "СИНОПСИСУ": КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглянуто способи вираження окремих метатекстових елементів "Синопису" 1680 р., а саме субтекстів методологічного, адресації, оцінки, маркерів інтертекстуальності. Реконструкція комунікативної стратегії дозволяє запропонувати інтерпретацію тексту як науково-інформативного.

Ключові слова: метатекст, субтекст, комунікативна стратегія, "Синопис".

The article describes ways of expressing individual metatextual elements of "Synopsis" 1680, namely the subtexts of methodological, addressing, assessment, markers of intertextuality. Reconstruction of communicative strategy allows to propose interpretation of the text as scientific-informative.

Key words: metatext, subtext, communicative strategy, "Synopsis".

В статье рассмотрены способы выражения отдельных метатекстовых элементов "Синописа" 1680 г., а именно субтекстов методологического, адресации, оценки, маркеров

интертекстуальности. Реконструкция коммуникативной стратегии позволяет предложить интерпретацию текста как научно-информативного.

Ключевые слова: метатекст, субтекст, коммуникативная стратегия, "Синописис".

У сучасному мовознавстві постулюється осмислення тексту як складного багатовимірного явища, неосяжного без комплексного підходу: сутність цілого тексту може бути пояснена тільки з урахуванням комунікативного, соціокультурного, когнітивного факторів, поєднаних із власне лінгвістичними [14, с. 69].

Інтерес до пізнавальної діяльності суб'єкта каталізує розробку різноманітних напрямів аналізу в дотичних лінгвістичних парадигмах. У лінгвістиці тексту актуалізується центральна текстова категорія, антропоцентричність, що підпорядковує собі категорії адресантності й адресатності [12, с. 511].

Із усвідомленням діяльнісної природи мови та становленням прагмалінгвістики осмислюється поняття про метатекст як елемент втілення суб'єктивної позиції мовця: "У висловлюванні переплітається текст із текстом метатекстовим. Ці метатекстові лінії можуть виконувати найрізноманітніші функції. Вони прояснюють "семантичний візерунок" основного тексту, поєднують найрізноманітніші його елементи, посилюють, скріплюють. Інколи їх можна висмикнути, не пошкодивши іншого. Інколи – ні." [3, с. 421].

У когнітивній лінгвістиці метакурс трактують як "експлікацію процесів свідомої рефлексії автора наукового тексту", що виконує в науковому тексті одночасно кілька функцій: "когнітивну функцію усвідомлення, вербалізації, експлікації, актуалізації та інтерпретації інтелектуальних операцій та їх об'єктів і комунікативну функцію їх риторичної організації та взаємодії з адресатом" [11, с. 456]; "Наукова метамова відображає суб'єктивність пізнання та показує, що втілюючи її свідомі рефлексія синкретична, асиметрична,

інтегральна, поліфункціональна, риторична, когнітивна та інтерпретативна – дискурсивна/комунікативна, модальна, аксіологічна, інтенціональна та вибіркова. Вона дозволяє актуалізувати інтелектуальні операції, встановлювати контакт з адресатом, автоматизувати навички наукового викладу, а також об'єктивувати, впорядковувати, узагальнювати і формалізувати власне наукове знання" [11, с. 499].

У дискурсивно-стилістичному аспекті вивчається епістемічна ситуація як фактор, детермінуючий ієрархічно складну семантично-сміслову структуру наукового тексту, що втілюється в конкретні текстові фрагменти, субтексти [2]. Пізнавальна діяльність завжди відбувається як комунікативно-пізнавальна, науковий текст є джерелом вивчення комунікативно-прагматичних аспектів епістемічного процесу.

За посередництвом окремих слів, словосполучень та речень, "інкрустуючих" текстову тканину, субтексти авторизації, адресації, методологічний та оцінки аранжуюють нове знання, формують когнітивний та прагматичний контексти, в котрий воно занурене [6, с. 84-85].

Традиційно історичні твори зараховують до наукового стилю: "У 16 ст. у науковому стилі виразно посилюється живописний струмінь, особливо в істор. літературі (хронографах), у жанрі передмов, післямов, посвят та ін." [9, с. 604-605]. Пропонуючи періодизацію розвитку наукової літератури, Н. Зелінська слідом за С. Єфремовим відносить до наукових "твори мемуарно-історичної прози – літописи або близькі до літописного типу – діарії (щоденники), хроніки та записки" [4, с. 54].

"Синопис" – серед пам'яток, добре вивчених у історіографічному, лінгвістичному аспектах. Широкому колу проблем, пов'язаних із сутнісними ознаками української редакції церковнослов'янської мови та деукраїнізації редагування первинного тексту 1674 р. в наступних – з 1680 р., виданнях, присвячені ґрунтовні розвідки М. Мозера [8]. Пошук стильових домінант визначав специфіку історико-

літературознавчих кваліфікацій, так, В. Кречотень указував на збіг хронологічно різночасових тенденцій: "Щодо стилю "Синопис" є сплавом давньоруської традиції літописного викладу і спроб розповідати про історичні події в бароковій манері. Новий підхід до джерел, тяжіння до прагматичного тлумачення історичних явищ, актуальність поставлених питань, широкий часовий діапазон освітлювання подій у поєднанні зі зв'язністю, лаконічністю і чіткістю викладу, гарною літературною формою, жвавістю і цікавістю розповіді, включенням у текст сказань і крилатих виразів, адресованість широкій аудиторії, – все це зробило "Синопис" однією з найпопулярніших історичних книг XVII ст. Він мав велике значення для поширення і розвитку історичних знань." [7, с. 14]. Ці особливості викладу зумовили непослідовні інтерпретації твору як "підручника з історії", "огляд української і східно-європейської історії", "посібника з історії" тощо (детальніше: [8]), як і означення його як "в істоті речі тільки київським місцевим літописом" [8, с. 222]. Крім наведених Міхаелем Мозером загальних кваліфікацій, вкажемо на визначення його як "першої колективної монографії" [13, с. 14] та доволі точну характеристику І. Жиленко: "своєрідна історична енциклопедія".

Мовностилістичний аналіз авторського/редакторського метатексту "Синопису" істотно доповнить теорію наукового стилю середньоукраїнського періоду. Для цього розглянемо способи означення та лінгвальну природу субтекстів методологічного, адресації, оцінки. При цьому спиратимемося на розроблені в російській функціональній стилістиці прийоми методу моделювання епістемічних смислів наукового тексту.

Застосування єдиного герменевтичного методу не актуалізується: етимологізація імені як співвіднесення етноніма із мотивуючою основою, що й створює такі "ненаукові" етимології, відповідає загальним принципам філософії Логосу: Африка, такожде Часть есть все# землѣ, назвас# ^Афра єдинаго с Племене Авраамова. Иньи казуютъ, "кв наречес# Африка, аки бы Априка пѣ толкованію Полскоми ^верзта#: [на полі –

Боте(р).г̃ Кни(г). Час(т), ă. Ане(с).с̃і.] єсть бо ^ворена, и паче
иных 'вбращенна къ слнцу, образомъ же треиголна (7).
Коментується лише впровадження цієї філософії попередніми
істориками-літописцями: Понеже всѣ Лѣтописцы всѣхъ тѣхъ
нарѣдовъ пре(д)реченныхъ, *Нарѣчимъ паче, нежели ест(с)вом)*
раздѣлю(т) (12).

Етимології етнонімів, топонімів послідовно наводяться в
перших розділах "Синопису". Таким чином маркується "нове",
засадниче знання, а роль дефініції відводиться словотвірному,
по-суті, експерименту: зіставляючи твірну та похідну основу,
автор(и)/редактор(и) формують аксіоматичний фонд історичних,
етнографічних, космографічних знань.

За семантикою та функціями елементи авторського
метатексту вказують на підкреслену орієнтацію на "старе"
знання. Методологічні настанови, зокрема метод реферування,
зазначені у заголовку: СУНОѢІ½Ъ Или *Краткоє собраніє* ^
различны(х) Лѣтописце(в)...(Синоп., 1). Це дозволяє віднести
текст до вторинних наукових джерел. Вторинні тексти мають
такі ознаки: референтним простором для них слугують деякі
інші текстові цілості, вони виконують комунікативно-
посередницьку функцію, мають менший, порівняно з
первинними текстами, обсяг; ядро вторинної інформативності
складає найбільш важлива та корисна семантична інформація
першоджерела, мінімум надлишковості зумовлює явище
інформаційної компресії; чужий первинний зміст поєднується
тією чи іншою мірою з його інтерпретацією на основі знань
автора-відтворювача; домінуюча презентація "чужого" знання із
достатньо значною часткою критичних правок, коментарів,
оцінок [15, с. 39-41]. Відтак "абсолютна інтертекстуальна
залежність від первинних систем" відображається у нанизуванні
стереотипних способів покликання.

У "Синописі" це скорочені вказівки на берегах: *Бы(т):а;*
Стри": Кни(е): а (Синопис, 3 нен);

▪ графічно позначені в тексті у квадратних дужках
підрядні супровідні із сполучником "кв: Той же Народъ (или

Плем# Афетово) разширивши# на странахъ Полинощныхъ, Восточныхъ, Полиденныхъ и Западныхъ, прочіихъ всхъ, силою, Мужествомъ, и Храбростію превзыде, страшень, и славень всеми свѣти быстъ: [*"кв всѣ Вѣтхїи и достоверхнїи лѣтописци свѣдѣтелствуютъ*] (5);

▪ вставні конструкції: повелѣ себе вкр(с)тити [!] в' Херсонѣ, Лѣта ^ сзданї# Міра свѣ чз. а ^ Рж(д)ства Хва, цпи. а по Кромерови свѣдѣтелствї, Роки ^ сотворенї# свѣта свѣ чз. а ^ Ро(ж): Хва, цпѣ (66); и прише(д)ши съ Рускими Бвл#ры и Двор#ны предъ лице Кесара Греческагw, по Стрїйковскогw свѣдѣтелствї, Іванна Земиски или Цимисхї#, а по Лѣтописанїю При(д)бнагw Нестора Печерска(г), Квнста(н)тина Левнова Сѣа, вѣде єму Великї# Дары (34).

Набагато рїдше функцію покликання мають головні із предикатом у теперїшньому позачасовому із пїдрядним з'ясувальним: *Полскїи же Лѣтописци казїю(т)*, "кв Пере#слав#нинъ бѣ Борець ^ села Пере#славл# (26). Найчастотнїшим засобом є пїдрядні супровїдні з безособовим предикатом: Тогожъ Роки и Трапеза Каменна# вь сѣой вбители Печерской совершїс#. *"кв в' Рускихъ древнихъ Лѣтописехъ вбрѣтаєтс# (93); в чомъ в' Древнихъ харатїйныхъ Лѣтописехъ Рускихъ вбрѣтаєтс# (94); Вь древныхъ Пысанныхъ Лѣтописехъ Рускихъ, в томъ же великомъ Кн#зи и самодержци Рвссїйскомъ Владимїрѣ Мономашѣ, и се вбрѣтаєтс#:* "кв онъ єгда вь Государства Греческїи с' великою силою поїде къ Царїграду (95-96). Такий рїзновид покликання характеризує текст як подїбний до сучасних рефератїв, бо цї т.зв. маркери реферативностї, за висновками Т.Радзїєвскої, "вїдповїдають завданню анонїмного та об'єктивного представлення змїсту. Кожна така фраза може бути квалїфікована як акт констатацїї зробленого у роботї" [10, с. 34].

Вказївка в тексті може поєднуватися з покликанням на берегах: точїю Послы ^ Греческихъ Кесарей, и Патрїарх(в), мїсто оу негw с' вѣрою и оустами своими имѣша: *"кв тойже*

По(л)ській Литописець Стрійковській свѣдителствуеть [на полі - Стри". Ли(ст) рлѣ] (Синопис, 28).

Світські ділові документи, додані в третьому виданні, наводяться повністю: *Грамота же ^ Цар# Мама#, сицевымъ образо(м) Написана б#ше: ...* (132).

Метатекст "Синопису" насичений маркерами аксіологічності. У цьому відмінність його від сучасного реферату та зближення зі стратегіями критичних (оціночних) текстів; пор.: "Інтерпретація тексту складачем, внесення у реферат елементів індивідуальної трактовки вихідного тексту не узгоджується з вихідною вимогою об'єктивності" [10, с. 29]. Саме розгалуженість субтексту оцінки обумовлює інтерпретації тексту як "не стільки наукового історичного твору, скільки засобу пропаганди, засобу впровадження у масову свідомість політичної програми Києво-Печерської Лаври, лаврської концепції устрою складового поліетнічного Московського царства" [13, с. 15].

Так, актуалізація епітетів **древній, ветхій** свідчить про їх специфічне оцінне навантаження. Простежуючи за поступовим розвитком позитивних конотацій прикметників *древний, ветхий* у контекстах Святого письма, Н. Арутюнова вказує на переосмислення їх значення як "первинного", "відвічного", "першопочаткового": "Стаючи передвічним, вчення стає із найновішого найстарішим...Така діалектика "нового" та "старого". Апеляція до новизни змінюється апеляцією до його древності, а потім і до відсутності в ньому нового" [1, с. 727, 729]. Позитивні конотації підтверджуються й лексикографічною практикою того часу: Беринда перекладає *древній* як "*старожитный, шл#хетный*" (ЛБ, 163). Водночас апеляція до давніх джерел узгоджується зі становленням історичного мислення, пошуками "своєї античності", коренів своєї самобутності" [5, с. 380].

Критична оцінка джерел та перехресна перевірка даних супроводжується коментарями: збіг відомостей за допомогою прислівників **согласно**, відмінність: **інако, несовершенно**,

достовірність даних: "снн, подрбни, изр#(д)нне: ...Гречестїи древнїи Лнтописци с' Рвссїйскими, и с' прочїими *согласнw нарицають* (11); Козари Людее ^киди бы конечнн з' сицевымъ своимъ именемъ Изишли, извѣстїе Лнтописцовъ в томъ *несовершенно* (16); в чомъ всх Лнтwписци Латинскїи, и Греческїи, и Пwлскїи *соглашаютс#*. "kw и Стрїйкwвскїй "снн *изобразить* (Стрїй. Ли(ст) п̃з и п̃и) (22); Св#тополкъ же побн(ж)день побнже ^ Рати паки къ Болеслави, нw на пути вnezапною оумре смертїю, "kw *Полскїи Лнтописци пишеть* (на полі – Стрїй: Ли(с) р̃ов); *Россїистїи же инакw*: "kw Св#тополкъ бнжащъ чрезъ землю Полскую, на пустыню между Чехи, и Л#хи, (83).

Подаючи якомога більшу кількість покликань, укладачі відзначають як найавторитетнїше джерело писання Нестора: *Из#славъ пронзень бысть Копїемъ и оумре, по свѣдѣтелствїи древн#гw Лнтwписца Рвссїйска(г) Прп(д)бнагw Нестора Черноризца Печерскагw. а по инымъ мнwгим' Лнтописцемъ инакw* [на полі - Стри", Ли(с) р̃пи Длого(ш): и Мехо(с) Кни(г): в̃, Гла(в) ф̃. и к̃а. Кро(м): Кни(г), д] (90).

Коли відомості суперечливі, з'являється авторська оцінка найдостовірнїшого висновку: *И тако по исчитанїю Рокwвъ, ^ предреченныхъ свѣдѣтелей списаныхъ, "вн есть наче, "kw ^ Алекї# Комнина Кесар# Греческагw, нежели ^ Константина Мономаха присланъ бы(ст) Вннец Царскїй съ прочїими Знаменїи и Дарами Владимїри Мономахи* (98).

За допомогою підрядних супровідних укладачі відсилають до інших прецедентних текстів, поєднуючи аксіологічні та інтертекстуальні маркери: и w(т)туди чрезъ землю Вар#жскую (на поли – ннмецкїю) пустис# до Рыма, *w чо(м) въ житїи егw широчае* (19); По семь посла Св#тополкъ Воины, да и Глѣба такожде, "kw и Бориса, оубїють: еже и сотвориша предавше смерти стагw Стр(с)готерпца Глѣба, на см#динн оурочищи в' п#ти Верстахъ ^ Смоленска, *w чом' въ Житїи ихъ совершеннне* (83); Основана же бысть по Бл(г)венїю Прп(д)бна(г) Wца нншегw Антwннї# Печерска(г), Игуменомъ, Прп(д)бнымъ wцем' ншим'

феодwсіем ' Печерским, "кw о томъ подробнѸ в □
Пат ерикѸ Печерскомъ, на Листъ діи о ѿ (88).

Особливістю метамови "Синопису" є спеціальні вказівки також і на фольклорні джерела: нижче же Пороговъ изверже єгw вѣтръ под' єдини гwри велики, *иже и до нѣѣ Перинъ гора нарицаетс#*. *носит' же с# и сі# повѣсть еще ^ стары(х) людей* (74). Такі вставки мають на меті популяризацію викладу.

Субтекст адресації також формується стереотипними засобами зв'язності; О.Баженова називає їх композиційно-організуючими операторами з проспективною семантикою: *Слав#не же росч#вшес#, и осѣдше различны# страны, разными Имены прозвашас#*: *внихже бидет' особно нижей. А zde абіе предлагаютс# три Части свѣта...* (3); *Ибw єгда тріє Братї# Кн#зіє Вар#зстіи, w них' же бидеть нижеає* (15); *Даже по тwмъ на ихъ Мѣста// Осколдъ, и Диръ Кн#зіє ^ ихъ же Нарwда наступиша, w нихъ же бидеть Нижеає* (21-22).

Спеціально обмежені теми детального опису: делімітація відбувається у зв'язку з широтою інформації, що не викладається компактно: *Тартарї# менша#, или Кримъ Татарскїй, и Перекопъ, и прочїи, ихже неидоб' подробни списати съвершено въ кратцѣ* (8); або її значення надзвичайно неістотне та мало дотичне до актуалізованих історичних оповідей: *Єще єсть и Четверта# Часть Вселенны#, Америка, "же нарицаетс# Новый Свѣт", но "кw //сі# послѣжде прочїих' нwво извѣрѣтенна, и къ семи пре(д)ложенїю мало что ключима, сегw ради безъ wписанї# wставл#етъс#* (8-9).

Інший різновид делімітації пов'язаний із несприйняттям язичницьких звичаїв та вірувань згідно з офіційною православною позицією: *И инихъ дѣйствъ дї#wвлскихъ мнwго на скверныхъ собwрищахъ твор#тъ, их же и писати нелѣпно* (47); *А нынѣ въ wбычай оутѣшенї#, а не жертвы идолскї# твор#тъ. обаче личше бы и томи небыти* (48); *И прочї# Бѣопротивны# мерзости измышл#ємы бывають, ихъ же и Писанїю предати не подобаєтъ* (49).

Особливий характер мають при викладі основної інформації зрідка фіксовані оператори активізації мислення (О.Баженова) чи, за іншою термінологією, ментальні перформативи: вони "втілюють суб'єктність пізнання, роздуму та викладу, а також нерозривний зв'язок когнітивного та комунікативного в науковому дискурсі" [11, с. 459]: *И Такw ^тиду вхдати извхстнw подобаетъ*: "kw СлавеноРwскій хр(с)тіа(н)скій Народъ, имать Начало свойственнагw Ро(ж)ства своегw ^Афета Нwева сына (2); *Извхстно биди вс#жоми*, "kw и пре(д) Владиміром) Рwсі#не по ннкіи(м) страна(м) кр(с)тишас# (70); *Вхдомо же биди w се(м)*, "kw Галицкое Кнженіе или цр(с)твіе, тогw ради zde пре(д)ложис#, "kw и Кіевское самwдержавствіе пренесенw бы(ст) к' неми, и о(т)тиду не такw знамениты Кн#зіе Кіевстїи б#ху (116).

На відміну від літописної оповіді, текст членується не за роками, а за трактатним зразком на невеликі розділи із предметно орієнтуючими заголовками: *О НАРОДh РУСКОМЪ*, *Или Свойственhe РОССІЙСКОМЪ*, и w *Нарhчїи*, или *Назвиски егw* (9).

Характерна архаїчна риса метатекстових одиниць наукових текстів того часу: специфічна роль глос, що перекладають чи уточнюють окремі терміни або вже мало зрозумілі загалу церковнослов'янськими: Первому мижи своему Игорови *тризни*, *сирh(ч)*, *помины* совершить (31); И ^тиду дороги ти с'горы нижеае Монастыра златоверхаго Міхаила, нарекоша древле; *чортово беремище*, *си ест' т#жко чорти*; *ибо славе(н)ски брем#*, *знаменует' т#жест'* (74); Приспхвши же Часи Шестому, абіе *дих' южный*, или *полиденный* пот#гну создаи, Хр(с)тіанскому засадногw Полку Воинстви (164). Настанову на популярність реалізує також актуалізація літописних топонімів, співвіднесення їх із сучасними назвами: а Кн#зь Олгъ оубhгаючи въ Градъсвой Вари(ч) *ннh зовомый Вwричовъ* (41); Идолъ же той *выдыбал' или выплылъ* тамw на брег', идеже *ннh Монасты(р) Выдиби(ц)кїй* (74).

Таким чином, елімінація субтексту авторизації, десуб'єктивація викладу вказують на усвідомлену анонімність укладачів "Синопису". Крім реферованих літописів, поцінованих за характером їх древності, ветхості, детальності, ясності, гідними аргументуючої функції виявляються також і "оповіді старих людей", жива розмовна практика. Типове для маркування світських джерел – не завжди точне позначення розділів чи сторінок. Методологічна настанова на вторинність узгоджується із традицією середньовічної анонімності, але й відповідає сучасним вимогам до науково-інформативних текстотипів: максимально широке коло первинних текстів, делімітація матеріалу. Мовнофілософські засади реконструюються за етимологічними вправліннями: орієнтація на логос також окреслена узагальнююче поясненням етнономінації за характером мови, а не "по естеству". Субтекст оцінки свідомо заідеологізований та дифузний, поєднується зокрема з маркерами інтертекстуальності. Разюче відмінний науковий метатекст "Синопису" від українських наукових творів першої половини XVII ст. своєю орієнтацією на "#ззык чисте Славенский". Виразно мовна свідомість автора(ів) /редактора(ів) маркується глосами, або тлумаченням окремих термінопонять: закритий характер церковнослов'янської стихії шкодить популярності викладу, орієнтація ж на широкого читача примушує вводити розмовні українські слова. Застосовані прийоми аналізу варто поширити на інші тексти науково-популярного чи науково-інформативного характеру середньоукраїнського періоду.

1. Арутюнова Н.Д. Новое и старое в библейских контекстах // Язык и мир человека / Н.Д.Арутюнова – М. : Языки русской культуры, 1999. – С. 721-735.

2. Баженова Е.А., Котюрова М.П. Смысловая структура (смысл) текста / Е.А.Баженова, М.П.Котюрова // Стилистический энциклопедический словарь русского языка – 2-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2006. – С. 388-392.

3. Вежбицка А. Метатекст в тексте / Анна Вежбицка // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып.8. – М. : Прогресс, 1978. – С.402-421.

4. Зелінська Н.В. / Поетика приголомшеного слова (Українська наукова література XIX – початку XX ст.): Монографія / Надія Зелінська – Львів : Світ, 2003. – 352 с.

5. Ісаєвич Я.Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Ярослав Ісаєвич – Львів : Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2002. – 520 с.

6. Котюрова М.П. Стилистика научной речи: проблемы категоризации семантики текста / Котюрова М.П. // Мова і культура.– Вип. 11. – Том III (115). – К. : Вид. Дім Дмитра Бурого, 2009. – С.81-87.

7. Кречотень В.І. Українська література XVII ст. / В.І.Кречотень // Українська література XVII ст.: Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика /Упоряд., приміт. і вступ. стаття В.І.Кречотня; Ред.тому О.В.Мишанич. – К. : Наукова думка, 1987. – 608 с. (Бібліотека української літератури) (Дожовтнева українська література). – С. 5-24.

8. Мозер М. До питання про генезу давньоруського мовного та історичного міту в київському "Синописі" // Мозер М. Причинки до історії української мови/ За заг.ред. С.Вакуленка. – Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2008. – С. 162 – 222.

9. Передрієнко В.А. Сильові різновиди староукраїнської мови //Українська мова: енциклопедія. – К. : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2000. – С. 604-605.

10. Радзівська Т.В. Текст як засіб комунікації /Т.В. Радзівська / НАН України; Інститут української мови; відп. ред. М.М. Пешак. – К., 1998. – 191 с.

11. Рябцева Н.К. Язык и естественный интеллект / Надежда Рябцева. – М. : Academia, 2005. – 640 с. (РАН. Ин-т языкознания: Монографические исследования: лингвистика).

12. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : Підручник. – Полтава : Довкілля-к, 2008 – 712 с.

13. Тарнопольська І.О. Київський "Синопис" в історіографічному та джерелознавчому аспектах : автореф. дис... канд. істор. наук: 07.00.06 / Тарнопольська Ілона Олегівна. – Дніпропетровськ, 1998. – 17 с.

14. Чернявская В.Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия: учеб.пособие /В.Е.Чернявская. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 136 с.

15. Чернявская В.Е. Интерпретация научного текста: учеб. пособие / В.Е.Чернявская. – М. : URSS, 2006. – 127 с.

Список умовних скорочення назв джерел

ЛБ – Лексиконъ словенороський Памви Беринди, 1627 / Підгот.тексту і вступ.ст. В.В.Німчука. – К. : Вид-во АН УРСР, 1961. – 272 с.

Синопис - СУНОѢІ½Ъ Или Краткое собраніе ^ различни(х) Лптописце(в), w Началѣ Слав#ноРосійскаго Народа, и Первонача(л)ны(х) Кн̃зех' Бгоспасаемаго ГраДА КІЄВА – К., 1680. – ЦНБ В, Ст-др., Ш.Кир.55 – 224 с.

Н.М. Фіголь, к. філол. н.

СУЧАСНІ ПРАВОПИСНІ ДИСКУСІЇ

У статті аналізуються запропоновані сучасними мовознавцями зміни до українського правопису.

Ключові слова: український правопис, орфографічні норми, запозичені слова, мовознавство.

The paper analyzes the supply of modern linguists changes in Ukrainian spelling.

Keywords: Ukrainian spelling, spelling rules, loan words, linguistics.

В статье анализируются предложенные современными языковедами изменения в украинское правописание.

Ключевые слова: украинское правописание, орфографические нормы, заимствованные слова, языкознание.